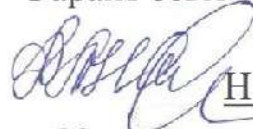

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Наталія ФЕДОСЕНКО

«29» серпня 2024 р.

СИЛАБУС
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА
РАДИ ЄВРОПИ

Галузь знань: **08 ПРАВО**

Спеціальність: **081 ПРАВО**

Освітньо-професійна програма: **ПРАВО**

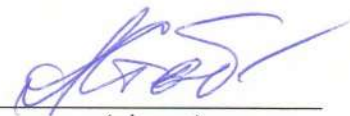
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Форма навчання: денна та заочна

Силабус введено в дію з 01.09.2024 року

Розробник:

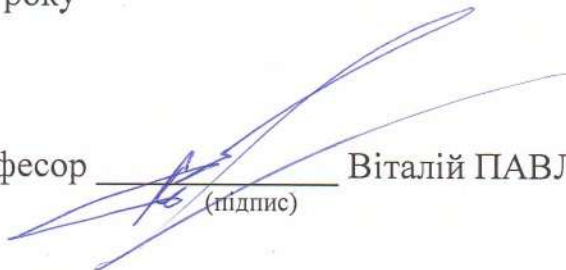
Доцент кафедри права, кандидат юридичних наук,
доцент Антон СТЕБЕЛЄВ

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри права
гуманітарно-правового факультету:

Протокол № 1 від 29.08.2024 року

Завідувач кафедри права,
доктор юридичних наук, професор

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

(підпис)

1. Загальна інформація про викладача

Стебелєв Антон Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент.

Контактна інформація:

тел. +380502193189;

a.stebelev@khai.edu

Дисципліни, що викладає: «Основи права Європейського союзу», «Практика ЄСПЛ», «Медіація в окремих сферах юридичної практики» «Господарський процес» «Господарське право». Напрями наукових досліджень: права людини, кримінальна юстиція, міжнародні стандарти прав людини, медіація, *проблеми правового регулювання у сфері господарсько процесуальних відносин*.

Контактна інформація: тел. +380502193189; a.stebelev@khai.edu
<https://khai.edu/ua/education/spivrobitniki/702-kafedra/stebelev-anton-mihajlovich/>

<https://orcid.org/0000-0002-2318-1209>

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 3

Обсяг дисципліни: 4 кредитів ЄКТС/120 годин, у тому числі аудиторних – 64 год. (денна) 8 год (заочн.), самостійної роботи здобувачів – 56 год.(денна), 112 год. (заочн.).

Форма здобуття освіти – *денна/заочна*

Дисципліна - *обов'язкова*

Види навчальної діяльності – *лекції, практичні заняття*

Види контролю – *модульний контроль, залік*

Мова викладання – *українська*

Пререквізити – *«Теорія права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Конституційне право», «Міжнародне право».*

Кореквізити – *«Практика Європейського суду з прав людини», «Міжнародне приватне право», «Міжнародне публічне право».*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу та Ради Європи» є опанування студентами знань про загальні закономірності виникнення й розвитку ЄС та РЄ, його права та інституції, а також їхня структурно-функціональна сутність.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу» студенти повинні:

Знати:

Вміти:

Завдання: основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань про принципи права ЄС та РЄ, механізми взаємодії права ЄС та РЄ та національного права держав-членів ЄС, а також права ЄС та держав-партнерів РЄ, основні галузі права ЄС, правові інструменти регулювання ринків товарів, робіт, послуг, фінансових ринків та ринків робочої сили, а також закласти основи практичних навиків кваліфікації правовідносин, що виникають всередині ЄС та у його відносинах з іншими державами, тлумачення норм права ЄС, використання норм права ЄС у правозастосовчій діяльності на національному рівні.

Компетентності, які набуваються:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні ***знати:***

- поняття, сутність та основні принципи права Європейського Союзу та Ради Європи;
- співвідношення міжнародного права, права ЄС та національного права держав-членів ЄС та права Ради Європи;
- основні механізми правового регулювання відносин ЄС, Ради Європи, членів ЄС та інших держав;
- основи правового регулювання ринків товарів та послуг ЄС;
- основи правового регулювання фінансових ринків ЄС;
- основи правового регулювання ринку робочої сили ЄС;
- порядок вирішення спорів та здійснення судової юрисдикції в ЄС;
- основи правового статусу людини і громадянина за правом ЄС;
- основні підгалузі права ЄС: торговельне, фінансове, кримінальне, екологічне тощо.

уміти:

- кваліфікувати правовідносини, що регулюються нормами права ЄС та РЄ;
- тлумачити норми права ЄС та РЄ;
- застосовувати норми права ЄС та РЄ;
- тлумачити та використовувати норми національного законодавства, з урахуванням положень права ЄС та РЄ;
- керуватись у практичній діяльності та в поведінці правовими знаннями і переконаннями, брати участь у правовому вихованні населення.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Очікувані результати навчання:

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина «Європейський Союз: устрій та правопорядок»

Тема 1. Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».

Правова природа Європейського права. Визначення Європейського права. Співвідношення понять "Європейське право" і "право Європейського Союзу". Європейське право як галузь права.

Європейське право як наука. Визначення науки Європейського права та її розвиток на сучасному етапі. Роль загальнотеоретичних, історичних та галузевих юридичних наук у вивченні Європейського права. Основні наукові школи Європейського права.

Європейське право як навчальна дисципліна. Визначення та загальна характеристика Європейського права як навчальної дисципліни. Предмет та система курсу. Джерела та методи пізнання Європейського права. Співвідношення курсу "Основи права Європейського Союзу" з іншими навчальними дисциплінами (теорія держави і права, історія держави і права зарубіжних країн, міжнародне право, практика Європейського суду з прав людини та інші).

Тема 2. Історія становлення та розвитку права ЄС.

Європейський Союз: склад, територія, населення. Держави-члени Європейського Союзу. Територіальна сфера діяльності Європейського Союзу. Особливості правового режиму "заморських країн та територій". Інститут громадянства Європейського Союзу та його значення. Офіційні мови Європейського Союзу. Символіка Європейського Союзу (гімн, прапор та ін.).

Європейський Союз і Рада Європи. Спільність завдань та схожість у розвитку Європейського Союзу та Ради Європи. Методи і форми здійснення інтеграції у межах двох об'єднань. Взаємодія Європейського Союзу і Ради Європи на сучасному етапі.

Передумови і причини європейської інтеграції. Історична обумовленість інтеграційного процесу в Європі і світі. Політичні та культурні передумови створення Європейського Союзу. Європейська ідея: поняття, значення, еволюція. Концепції створення політичного союзу в Європі у середні віки та новий час. Сполучені Штати Європи. План Маршала і Організація європейського економічного співробітництва. Рада Європи. НАТО.

Основні етапи формування Європейських Співтовариств і Європейського Союзу. План Шумана 1950 року. "Комунітарний метод" та його відмінність від методу міжурядового співробітництва. Створення і розвиток Європейських Співтовариств: Європейське об'єднання вугілля та сталі, Європейське економічне співтовариство та Європейське співтовариство з атомної енергії. Маастрихтський договір 1992 року. Перетворення Європейського економічного співтовариства в Європейське співтовариство.

Європейський Союз на сучасному етапі. Амстердамський договір 1997 року. Розширення сфери відання Європейського співтовариства і Європейського Союзу, зміни у правовому статусі інституцій Європейського Союзу. Ніщський договір 2001 року. Проблеми розширення Європейського Союзу на сучасному етапі, процедура прийняття нових членів. Плани подальших реформ Європейського Союзу. Федералізація як головний напрямок політико-правової інтеграції в рамках Європейського Союзу.

Тема 3. Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.

Принципи права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу: поняття, класифікація. Загальні і спеціальні принципи. Загальні принципи права. Права людини. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип недискримінації. Принципи адміністративного і конституційного права. Джерела і спосіб закріплення принципів права Європейського Союзу. Роль наднаціональних судових органів у розробці, визнанні та захисті основних принципів права Європейського Союзу.

Джерела права Європейського Союзу. Класифікація джерел права Європейського Союзу. Первинне законодавство. Теорія виокремлення первинного та похідного (вторинного) Європейського права (законодавства Європейського союзу). Джерела первинного права, їх класифікація. Похідне (вторинне) законодавство. Загальна характеристика похідного (вторинного) законодавства. Пряме та опосередковане застосування актів вторинного права. Класифікація актів вторинного законодавства. Судові рішення. Роль судового прецеденту як джерела Європейського права. Співвідношення норм європейського права та норм загального міжнародного права. Договори, які укладаються Європейським Союзом. Договори, які укладаються державами-членами Європейського Співтовариства. Європейське право та національне право. Національне право як джерело Європейського права. Верховенство права Європейського Союзу та доктрина прямої дії.

Система права Європейського Союзу. Система права Європейського Союзу: основні способи побудови. Предметний, функціональний і структурний підходи. Галузі і інститути права Європейського Союзу. "Інституційне" і "матеріальне" право Європейського Союзу. Структурні компоненти права Європейського Союзу. Поняття "комунітарне право". Місце комунітарного права в системі права Європейського Союзу.

Тема 4. Компетенція ЄС.

Поняття компетенції Європейського Союзу. Компетенція Європейського Союзу: структура і зміст. Правові джерела компетенції Європейського Союзу. Розподіл компетенції Європейського Союзу між Європейськими співтовариствами, спільною зовнішньою політикою і політикою безпеки, і співробітництвом поліції та судових органів у кримінально-правовій сфері. Характер компетенції Європейського Союзу. Розмежування сфери відання і повноважень між Європейським Союзом і державами-членами. Виключна компетенція ЄС.

Компетенція Європейського співтовариства. Сфера відання і діяльності Європейського співтовариства. Спільний ринок ЄС. Економічний і валютний союз. Законодавчі, виконавчо-розпорядчі, юрисдикційні та інші повноваження Співтовариства, правові форми їх реалізації. Міжнародна правосуб'єктність і міжнародні угоди Співтовариства.

Компетенція Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Предмет, цілі та принципи спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Повноваження Європейського Союзу у питаннях спільної зовнішньої політики і політики безпеки і форми їх реалізації. Міжнародні угоди Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Правові основи спільної оборонної політики Європейського Союзу. Сили швидкого реагування.

Компетенція Європейського Союзу у сфері боротьби із злочинністю. Співробітництво поліції і судових органів у кримінально-правовій сфері; предмет і основні напрямки такого співробітництва. Внутрішні нормативні акти та міжнародні договори Європейського Союзу у кримінально-правовій сфері. Європол, Євроюст та інші спеціалізовані установи Європейського Союзу з питань боротьби із злочинністю.

Цілі та принципи діяльності Європейського Союзу. Поняття і класифікація цілей Європейського Союзу. Загальні та спеціальні цілі Європейського Союзу. Принципи діяльності Європейського Союзу: їх система і зміст.

Додаткова компетенція Європейського Союзу. Основні напрямки і правові форми збільшення компетенції Європейського Союзу. Іманентні повноваження Європейського Союзу, порядок їх реалізації. Принципи та механізм розвинутого співробітництва.

Тема 5. Інститути і органи ЄС.

Організаційний механізм Європейського співтовариства і Європейського Союзу. Поняття “інститут” і “орган” у праві Європейського Союзу. Система інститутів Європейського Союзу. Класифікація органів Європейського Союзу.

Рада Європейського Союзу. Місце в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування. Загальна і спеціальна Рада. Порядок роботи і процедура прийняття рішень. Обсяг та зміст повноважень, відповідальність Ради Європейського Союзу.

Європейська Рада. Склад, порядок формування і проведення засідань. Повноваження. Висновки Європейської Ради. Спеціальні повноваження Європейської Ради. Європейська Рада і Рада Європейського Союзу.

Європейський Парламент. Склад, функції, регламент роботи, місце в системі наднаціональних органів Європейського Союзу, сфера компетенції. Порядок обрання та правовий статус депутатів Європарламенту. Юридична і політична відповідальність Європарламенту та його членів. Депутатський імунітет.

Європейська Комісія. Наднаціональний характер Європейської комісії. Її склад, функції, обов'язки, повноваження. Зовнішні функції Європейської

комісії. Права Європейської комісії щодо держав-членів Європейського Союзу. Делегування Комісії додаткових повноважень. Політична відповідальність Комісії.

Судові органи Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу. Суд Європейських співтовариств: склад і порядок формування, організація роботи і процедура прийняття рішень, юрисдикція Суду. Правовий статус Суду першої інстанції. Судові колегії.

Контрольні органи. Система контрольних органів Європейського Союзу. Європейська рахункова палата: склад і порядок формування, внутрішня організація та повноваження, правовий статус аудиторів. Омбудсман Європейського Союзу: порядок обрання, повноваження, порядок звернення до Омбудсмана.

Фінансові установи. Система фінансових установ Європейського Союзу, правове регулювання і контроль за їх діяльністю. Європейський інвестиційний банк: правовий статус, основні напрямки діяльності, керівні органи. Правове становище структурних фондів Європейського Союзу.

Консультативні органи. Особливості правового статусу консультативних органів, основні та допоміжні консультативні органи. Правове становище Економічного і соціального комітету і Комітету регіонів.

Європейське поліцейське відомство (Європол). Місце в організаційному механізмі Європейського Союзу, цілі і сфера відання. Функції і повноваження, керівні органи, їх правовий статус. Відповідальність Європола.

Правотворчі процедури в Європейському Союзі. Законодавчий процес. Бюджетний процес. Розмежування повноважень. Порядок укладення міжнародних договорів Європейського співтовариства і Європейського Союзу.

Тема 6. Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.

Громадянство Європейського Союзу. Джерела правового регулювання становища людини і громадянина у Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу і громадянство держав-членів. Підстави набуття і припинення громадянства Європейського Союзу.

Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Європейському Союзі. Принципи правового статусу особи в Європейському Союзі та способи їх закріплення. Класифікація прав людини і громадянина. Можливі обмеження щодо здійснення основних прав і свобод, їх межі. Основні обов'язки громадянина.

Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Класифікація гарантій прав і свобод людини і громадянина. Інституціональні гарантії. Судовий захист прав і свобод. Позасудові механізми захисту прав і свобод. Процесуальні гарантії. Матеріальні гарантії прав і свобод людини і громадянина.

Змістовий модуль 2. Особлива частина «Основні галузі та сфери регулювання права Європейського Союзу»

Тема 7. Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.

Правовий режим спільного ринку ЄС. Позитивна і негативна інтеграція. Принцип вільного руху товарів. Принцип вільного руху робочої сили. Принцип вільного заснування. Принцип вільного надання послуг. Принцип вільного руху капіталу. Принцип свободи платежів.

Митне право ЄС. Поняття та історія створення митного союзу ЄС. Основні митні режими Європейського Співтовариства. Спільний митний тариф: поняття, зміст, умови застосування.

Правове регулювання діяльності юридичних осіб. Корпоративне право. Основні методи регулювання діяльності юридичних осіб: гармонізація і уніфікація. Регламент про Європейське об'єднання за економічними інтересами.

Антимонопольна політика ЄС і регулювання конкуренції. Поняття, цілі та задачі політики в області конкуренції. Правила конкуренції ЄС, суб'єкти правил конкуренції. Колективні та індивідуальні антимонопольні дії. Контроль за злиттям компаній. Порухення правил конкуренції державами.

Тема 8. Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.

Правові основи економічного і валютного союзу. Економічний і валютний союз: поняття і економічний зміст. Економічний і фінансовий комітет. Європейська система центральних банків: функції і повноваження. Правовий статус Європейського центрального банку. Правове регулювання банківської діяльності.

Банківське право ЄС. Банківська система ЄС, її структура. Законодавство про банки і банківську діяльність в ЄС. Основні принципи правового регулювання банківської діяльності в ЄС.

Податкове право ЄС. Загальні положення про податкове право ЄС. Правові основи опосередкованого оподаткування в ЄС. Правові основи прямого оподаткування в ЄС.

Тема 9. Правове регулювання соціально-культурної сфери та інтелектуальної діяльності в ЄС.

Соціальне право. Правові основи соціальної політики. Поняття та джерела соціального права ЄС. Забезпечення зайнятості. Гарантії трудових прав робітників. Робочий час і час відпочинку. Участь працівників в управлінні підприємством. Правове регулювання охорони праці. Правові основи надання соціальної допомоги особам похилого віку та непрацездатним. Правове регулювання питань охорони здоров'я.

Правове регулювання наукової діяльності, культури та освіти. Правові основи діяльності ЄС в галузі наукових досліджень і технологічного розвитку. Правове регулювання в галузі освіти. Правові основи діяльності ЄС в області культури.

Екологічне право ЄС. Поняття і джерела екологічного права ЄС. Цілі та принципи політики Співтовариства у сфері охорони довкілля. Механізми охорони довкілля та забезпечення екологічних прав громадян в ЄС.

Право інтелектуальної власності ЄС. Правова охорона інтелектуальної власності. Промислова власність. Регулювання авторського права.

Тема 10. Правове регулювання в адміністративній та військово-політичній сфері в ЄС.

Поняття Шенгенського права. Етапи розвитку Шенгенського права та його джерела. Дія Шенгенського права у просторі. Предмет і зміст Шенгенського права. "Внутрішні" і "зовнішні" кордони.

Візовий режим. Уніфікація віз та порядку їх видачі у рамках ЄС. Класифікація віз у нормах Шенгенського права. Документи, які необхідно подати для отримання Шенгенської візи. Національні візи та порядок пересування у Шенгенській зоні осіб, які мають національні візи.

Спільна політика Європейського Союзу у галузі боротьби зі злочинністю. Предмет спільної політики ЄС з питань кримінального права, правові форми її реалізації. Інформаційно-правові, організаційні та технічні заходи ЄС у сфері боротьби зі злочинністю.

Законодавчі акти Європейського Союзу з питань кримінального права і процесу. Кримінально-правова кваліфікація злочинних діянь у законодавстві ЄС. Міри кримінальної відповідальності та види покарань, встановлені законодавством ЄС для фізичних і юридичних осіб. Законодавство ЄС у сфері економічної злочинності, незаконного обігу наркотичних засобів, корупції та інших категорій злочинів. Антитерористичне законодавство ЄС. Захист прав потерпілих у кримінальному процесі.

Взаємна правова допомога і правові відносини держав-членів ЄС у кримінальних справах. Європейський ордер на арешт. Види і форми правової допомоги у кримінальних справах. Запити про надання правової допомоги, порядок їх подання та виконання. Підстави для відмови у виконанні запиту про правову допомогу. Порядок екстрадиції осіб, які скоїли злочини на території Європейського Союзу. Принцип взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах і ступінь його реалізації у законодавстві ЄС.

Воєнно-політична інтеграція в ЄС. Основні напрямки європейської політики у сфері безпеки і оборони. Порядок проведення військових операцій. ЄС і Організація Північноатлантичного договору (НАТО).

Тема 11. ЄС та Україна: правові основи співробітництва.

Історія взаємовідносин України і Європейського Союзу. Розвиток відносин між СРСР і Європейськими Співтовариствами. Угоди між СРСР і Співтовариствами 1989 року. Визнання України і розвиток відносин на тлі появи Європейського Союзу.

Домовленості між Україною і Європейським Союзом. Система домовленостей між Україною і ЄС. Угода про асоціацію між ЄС та Україною. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі.

5. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено

6. Методи навчання

Лекції, практичні заняття

7. Методи контролю

Модульний контроль, іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	5	0...5
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	11	0...11
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...4	8	0...32
Модульний контроль	0...26	1	0...26
Усього за семестр			0...100

Білет для іспиту складається з 2 теоретичних питань, тестових завдань і 1 практичного завдання (30 б+30 б+10 б+30 б)=100 балів...

Під час складання семестрового *іспиту* здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);

- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку 20 балів);

- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з тестового завдання (10 балів), двох теоретичних питань (60 балів) і одного практичного (30 балів)

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом

на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій;
2. Навчально-методичний забезпечення дисципліни (НМКД);
3. Матеріали для самостійної роботи студентів;
4. Інтернет-сторінки міжнародних та регіональних органів.

11. Рекомендована література

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2012. – 390 с.
2. Баймуратов М. О. Модифікації державного суверенітету в умовах європейської інтеграції в контексті взаємовідносин Європейського Союзу з державами-членами: монографія / М. О. Баймуратов, Ю. С. Хоббі. – Суми : Університет. кн., 2013. – 300 с.

3. Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : монографія / Ю. О. Волошин. – К. : Логос, 2010. – 428 с.
4. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Х. : Оберіг, 2012. – Вип 1. – 76 с.
5. Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2011. – 368 с.
6. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. "Право України"; Х. : Право, 2013. – Вип. 14. – 208 с.
7. Кернз, В. Вступ до права Європейського Союзу: Навчальний посібник: Пер. з. англ. = Introduction to European Union Law /В. Кернз. -Київ : Знання,2002. - 381 с.
8. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01) : хрестоматія / упоряд. Б. В. Бабіна. – О. : Фенікс, 2012. – 294 с.
9. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. / М. В. Кордон. – 2-ге вид. – К. : Центр учб. л-ри, 2010. – 172 с.
10. Основи права Європейського Союзу : нормат. матеріали (із змінами, внесеними Лісабон. договором) / за заг. ред. М. В. Буроменського. – Х. : ФІНН, 2010. – 392 с.
11. Петров Р. А. Транспозиція "acquis" Європейського Союзу в правові системи третіх стран : монографія / Р. А. Петров. – К. : Істина, 2011. – 384 с.
12. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
13. Штрайнци Р. Європейське право /Перекл. з нім. Катерина Котюк; наук. Ред.. укр.. вид. Михайло Микієвич. – Львів: Астролябія, 2009. – 480 с.
14. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія / І. В. Яковюк ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х. : Право, 2013. – 760 с.

Допоміжна

1. Абдуллаєв Р. Генеза та сучасний стан правового регулювання інституту санкцій у праві Європейського Союзу // Юридичний вісник. - 2018. - № 1. - С. 98-102.
2. Божко В. М. Порівняльно-правовий аналіз особливостей проходження публічної служби в Україні та Європейському Союзі // Приватне та публічне право. - 2018. - № 3. - С. 84-90.
3. Булижин І. В. Правове регулювання процедур банкрутства у країнах Європейського Союзу // Приватне та публічне право. - 2017. - № 4. - С. 44-48.

4. Губанов О. О. Правова доктрина як елемент правової системи Європейського Союзу: її місце та зв'язок з іншими елементами // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. - 2015. - Вип. 4(1). - С. 24-28.
5. Добрянський С. До характеристики юридичного гарантування прав людини у Європейському Союзі // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. - 2016. - Вип. 38. - С. 233–245.
6. Кикоть П. В. "Вільне небо" між Україною та Європейським Союзом: удосконалення правового регулювання ринку авіаційних перевезень // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2018. - № 1. - С. 351-359.
7. Коваленко Я. І. Аналіз діяльності органів європейського союзу, до компетенції яких входить захист прав людини // Вісник Пенітенціарної асоціації України. - 2018. - № 1. - С. 184-190.
8. Овечкіна О. С. Гармонізація національного законодавства із правом Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності // Право.ua. - 2017. - № 2. - С. 35-41.
9. Середа Т. Конституційно-правові основи інтеграції законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Юридична Україна. - 2017. - № 4. - С. 4-11.
10. Фалалєєва Л. Г. Фундаментальні права та концепція наднаціональності: новітні підходи у практиці Європейського Союзу // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2018. - № 2. - С. 58-67.

Нормативно-правові акти України:

1. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про міжнародні договори України. Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Про Закон України «Про виконання рішень Європейського Суду з прав людини» : постанова Верховної Ради України від 04.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 33. — Ст. 254
4. Рішення Європейського суду з прав людини в цивільних справах. Захист власності, приватного і сімейного життя та свободи поглядів. Ковальський В.С.: збірка статей. Юрінком Інтер. 2019. 328 с.
5. [Практика ЄСПЛ з питань цивільного процесуального права : матеріали круглого столу](#) (м. Одеса, 5 квіт. 2016 р.) / уклад. : І. В. Андронов, Н. В. Волкова, О. В. Сатановська ; МОН України, НУ ОЮА. — Одеса : Юрид. л-ра, 2016. — 88 с.

Інформаційні ресурси з дисципліни «Основи права Європейського Союзу та Ради Європи»

1. europa.eu — офіційний інтернет-портал Європейського Союзу
2. <https://eur-lex.europa.eu/> EUR-Lex Онлайн доступ до законодавства Європейського Союзу
3. <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html> Договори Європейського Союзу
4. https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk Представництво Європейського Союзу в Україні
5. <http://www.president.gov.ua>. – веб-сторінка Президента України.
6. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
7. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
8. <https://www.coe.int/uk/web/kyiv> - веб-торінка Ради Європи.